

POST

24 Φεβρουαρίου 20142

της Μιράντας Ξαφά

Ευρώ ή Δραχμή; Πού διαφωνώ με τον κ. Ρουμπίνι

Στην σύνοδο του Eurogroup την περασμένη Δευτέρα δόθηκε το πράσινο φως για το δεύτερο πακέτο βοήθειας προς την Ελλάδα και για την διαγραφή ενός τμήματος του χρέους προς τους ιδιώτες ομολογιούχους. Η χώρα βρίσκεται σε ύφεση για πέμπτη χρονιά και το νέο πακέτο βοήθειας θα φέρει περισσότερη λιτότητα. Αντιμέτωποι με αυτή την δυσμενή προοπτική, ο κ. Νούριελ Ρουμπίνι ("Greece Should Default and Abandon the Euro", Roubini Global Economics, September 16, 2011) και άλλοι αναλυτές προτείνουν στάση πληρωμών και έξοδο από το Ευρώ.

Η επιστροφή σε μία υποτιμημένη δραχμή θα έφερνε πόνο χωρίς όφελος. Η Ελλάδα αντιμετωπίζει δύο προβλήματα, υπέρογκο δημόσιο χρέος και έλλειψη ανταγωνιστικότητας. Η επιστροφή στη δραχμή δεν θα έλυne κανένα από τα δύο, αντίθετα θα χειροτέρευε το πρόβλημα του χρέους. Όσο για την ανταγωνιστικότητα, το πρόβλημα δεν οφείλεται τόσο στο υψηλό μισθολογικό κόστος όσο στις αγκυλώσεις που δημιουργούν οι διοικητικές παρεμβάσεις στην οικονομία, η γραφειοκρατία και η πολυνομία. Αυτά τα εμπόδια θα συνεχίσουν να υπάρχουν όσο και αν υποτιμηθεί η δραχμή. Εναλλακτικά, το ερώτημα είναι κατά πόσο η εσωτερική υποτίμηση που απαιτεί η παραμονή στο ευρώ μπορεί να συντελεστεί σε μία μετα-σοβιετική οικονομία σαν την Ελληνική. Η απάντηση είναι «όχι», λόγω των αγκυλώσεων που εμποδίζουν την εύρυθμη λειτουργία των αγορών. Τα περιθώρια κέρδους και οι ελάχιστες αμοιβές καθορίζονται με νόμο σε μία σειρά επαγγέλματα (δικηγόροι, συμβολαιογράφοι, μηχανικοί, φαρμακοποιοί, κλπ.), ενώ το καθεστώς αδειοδότησης δημιουργεί ολιγοπώλια σε άλλα επαγγέλματα (φορτηγά ΔΧ). Όπως είχε ήδη επισημάνει το πρώτο Μνημόνιο: «Υπάρχουν μεγάλα περιθώρια αύξησης της παραγωγικότητας και της παραγωγής στην Ελλάδα. Πολλοί κλάδοι είναι προστατευμένοι ή υπόκεινται σε στρεβλό ανταγωνισμό είτε λόγω επιδοτήσεων είτε λόγω εμποδίων εισόδου [...] ενώ το κόστος δημιουργίας και λειτουργίας των επιχειρήσεων είναι από τα υψηλότερα στην ΕΕ». Δυστυχώς οι διαρθρωτικές αλλαγές που προέβλεπε το πρώτο Μνημόνιο ουδέποτε εφαρμόστηκαν, γι' αυτό και το δεύτερο Μνημόνιο περιλαμβάνει μία σειρά από διαρθρωτικές παρεμβάσεις που έχουν σαν στόχο μια πιο ανταγωνιστική αγορά προϊόντων και υπηρεσιών, και μια πιο εύκαμπτη αγορά εργασίας. Για την ακρίβεια, το νέο Μνημόνιο θυμίζει σχέδιο μετασχηματισμού μιας μετα-Σοβιετικής οικονομίας σε οικονομία της αγοράς. Αυτές οι αλλαγές θα ενισχύσουν σημαντικά την ανταγωνιστικότητα και την αναπτυξιακή προοπτική της οικονομίας, ταυτόχρονα όμως σηματοδοτούν μία μακρά περίοδο πολιτικά δύσκολων μεταρρυθμίσεων.

Πήρε πολύ χρόνο για να μπει Ελλάδα στην δίνη της κρίσης και θα πάρει πολύ χρόνο για να την ξεπεράσει. Η είσοδος της χώρας στην Ευρωζώνη δημιούργησε την ψευδαίσθηση ότι το επίπεδο διαβίωσης των Ελλήνων μπορεί να συγκλίνει με τον μέσο όρο των χωρών-μελών δια μιας, μέσω υπερδανεισμού για κατανάλωση και πραγματικών μισθολογικών αυξήσεων που ξεπερνούσαν την αύξηση της παραγωγικότητας. Ο πληθωρισμός παρέμεινε σε επίπεδα πολύ υψηλότερα από τον μέσο όρο της Ευρωζώνης, και οι παραγωγικοί πόροι μετακινήθηκαν από τους κλάδους που παράγουν διεθνώς εμπορεύσιμα αγαθά - οι τιμές των οποίων καθορίζονται σε διεθνές επίπεδο - στους προστατευμένους κλάδους της οικοδομής και του λιανικού εμπορίου, όπου οι τιμές ανέβαιναν παράλληλα με τους μισθούς. Το αποτέλεσμα ήταν ένα διαρκώς διευρυνόμενο έλλειμμα τρεχουσών συναλλαγών, που έφτασε το €26δισ (11% του ΑΕΠ) το 2009. Έκτοτε το ισοζύγιο βελτιώθηκε κάπως, παρά την αύξηση της τιμής του πετρελαίου, παρέμεινε όμως στο υψηλό επίπεδο των €21δισ (9.7% του ΑΕΠ) το 2011. Το έλλειμμα τρεχουσών συναλλαγών είναι η διαφορά μεταξύ εγχώριας κατανάλωσης και παραγωγής, ισοδυναμεί δηλ. με το ποσό που δανειζόμαστε για να καλύψουμε το χάσμα. Η νέα δανειακή σύμβαση επιτρέπει ομαλή προσγείωση μέσω της σταδιακής μετάβασης σε χαμηλότερο επίπεδο κατανάλωσης και υψηλότερης παραγωγής. Χωρίς τη δανειακή σύμβαση, η προσαρμογή σε χαμηλότερο επίπεδο κατανάλωσης θα γίνει βίαια και η ύφεση θα βαθύνει. Το χάσμα των €21δισ θα κλείσει απότομα λόγω έλλειψης χρηματοδότησης για την εισαγωγή βασικών αγαθών, όπως πετρέλαιο, φάρμακα και τρόφιμα. Η μονομερής χρεοκοπία με άμεση στάση πληρωμών δεν λύνει το πρόβλημα,

διότι από τα €21δισ έλλειμμα τρεχουσών συναλλαγών μόνο τα €12δισ είναι τόκοι προς τους ξένους πιστωτές, τα υπόλοιπα είναι εισαγωγές αγαθών και υπηρεσιών. Η επιστροφή στη δραχμή δεν θα λύσει το πρόβλημα της έλλειψης συναλλάγματος, δεδομένου ότι κανείς δεν θα δέχεται να πληρωθεί με δραχμές που χάνουν αγοραστική αξία καθημερινά. Για τον ίδιο λόγο οι καταθέσεις στις τράπεζες θα εξαεμιστούν, αν δεν επιβληθούν άμεσα περιορισμοί στις αναλήψεις και συναλλαγματικοί έλεγχοι.

Συμπερασματικά, το εθνικό εισόδημα και ο πλούτος της Ελλάδας θα μειωθεί ούτως ή άλλως, είτε η Ελλάδα μείνει στην Ευρωζώνη είτε όχι. Σε αυτό ο κ. Ρουμπίνι και εγώ συμφωνούμε. Η επιλογή είναι μεταξύ ύφεσης με πληθωρισμό, αν επιστρέψουμε στην δραχμή, ή ύφεσης χωρίς πληθωρισμό αν παραμείνουμε στην Ευρωζώνη. Η διαφορά μας είναι με ποιό καθεστώς η Ελληνική οικονομία θα ανακάμψει ευκολότερα από την μακροχρόνια ύφεση. Η επιστροφή στη δραχμή δεν πρόκειται να καταργήσει την υπερ-ρύθμιση της αγοράς εργασίας, τις ολιγοπωλιακές πρακτικές, τα κλειστά επαγγέλματα, τη γραφειοκρατία, την πολυνομία. Οι ανισορροπίες και οι στρεβλώσεις στην πραγματική οικονομία δεν διορθώνονται με νομισματικά μέσα. Καμία χώρα δεν έχει πλουτίσει ποτέ υποτιμώντας το νόμισμά της. Ο υπερτροφικός κλάδος των μη εμπορεύσιμων προϊόντων (που περιλαμβάνει τις ΔΕΚΟ), όχι μόνο στην Ελλάδα αλλά σε όλες τις χώρες της νότιας Ευρώπης, δεν αποτελεί ελάττωμα στην λειτουργία της νομισματικής ένωσης αλλά ελάττωμα στην λειτουργία των αγορών, που μπορεί να διορθωθεί με διαρθρωτικές αλλαγές, όχι με νομισματική μεταρρύθμιση. Ο κρατικός ΟΣΕ, για παράδειγμα, έχει περισσότερους εργαζόμενους απ' ότι επιβάτες, προκαλώντας τον κ. Στέφανο Μάνο να σχολιάσει ότι «θα ήταν φθηνότερο να στέλνουμε τους επιβάτες με ταξί». Αυτό που χρειάζεται ο ΟΣΕ είναι αναδιάρθρωση και ιδιωτικοποίηση, όχι υποτίμηση. Η επιστροφή στην δραχμή δεν πρόκειται να θεραπεύσει τις δομές που παράγουν τα ελλείμματα, δεν θα συρρικνώσει την παρασιτική οικονομία των ΔΕΚΟ και των κρατικοδιαίτων ΜΜΕ που τρέφονται από το κομματικό κράτος. Αντίθετα, θα την ενισχύσει, διότι «λεφτά θα υπάρχουν», έστω σε δραχμές που διαρκώς θα υποτιμούνται.

Αν η Ελλάδα αποχωρήσει από την Ευρωζώνη, η αναπόφευκτη προσαρμογή σε χαμηλότερο επίπεδο διαβίωσης θα γίνει μέσω πληθωρισμού και η κατανομή του βάρους της προσαρμογής θα είναι άδικη. Οι χαμηλές εισοδηματικές τάξεις είναι οι πιο εκτεθειμένες στον πληθωρισμό διότι δεν έχουν λογαριασμούς στο εξωτερικό ή άλλα περιουσιακά στοιχεία σε ισχυρά νομίσματα. Η μετατροπή όλων των συμβολαίων από ευρώ σε δραχμές ισοδυναμεί με κατάσχεση των καταθέσεων, ενώ οι ευνοημένοι θα είναι τα υπερχρεωμένα κόμματα και κρατικοδίαιτοι επιχειρηματίες. Είναι επίσης πολύ αμφίβολο ότι η Ελλάδα θα μπορέσει να προσελκύσει επενδύσεις από το εξωτερικό αν επιστρέψει στην δραχμή. Ποιός εγγυάται την σταθερότητα της δραχμής μετά την υποτίμηση, το ίδιο πολιτικό σύστημα που οδήγησε την χώρα στο γκρεμό; Κανένας εξαγωγέας, κανένα ξενοδοχείο ή εστιατόριο δεν πρόκειται να ανταλλάξει τα ευρώ που κερδίζει για δραχμές γνωρίζοντας ότι θα χάσουν αξία. Η δραχμή θα είναι το νόμισμα με το οποίο θα συναλλάσσονται μόνο οι δημόσιοι υπάλληλοι και οι συνταξιούχοι. Το αποτέλεσμα θα είναι οικονομικό χάος και κοινωνική έκρηξη. Αυτό που χρειάζεται η Ελληνική οικονομία είναι θεραπεία-σοκ για να βγει από το τέλμα, όχι επιστροφή στη δραχμή.

**Η Μιράντα Ξαρά είναι σύμβουλος επενδύσεων και μέλος της κεντρικής επιτροπής της ΔΡΑΣΗΣ.*